

Contra el teatre americà

Ens envaeix una onada poderosa de teatre americà. Des de fa alguns anys els nostres teatres ens ofereixen abundantment les obres dels escriptors d'aquell país gegant ultraatlàntic, talment com si, esgotada ja la vella Europa, necessitéssim aires de renovació, igual al malalt que cerca l'oxigen per la seva vida.

I no es tracta solament de teatre. El mateix succeeix en la música i en la novel·la. Mai no havíem donat carta de naturalesa a aquell immens país en els problemes de l'esperit, salvades algunes excepcions, ben entès. Admiràvem aquella terra jove i pràctica, li envejàvem el confort i el nivell de vida, i estimàvem la seva força des de l'any 1917 i també durant la darrera guerra. Però en el terreny de la creació literària i artística ens mostràvem més circumspectes.

Avui les coses han canviat. Dos premis Nobel de literatura els dona ja dret a parlar de novel·la i de teatre. I, arribats en un moment d'escassetat d'alta producció per part nostra, semblant a una crisi espiritual que plana damunt d'Europa, aquestes obres americanes han anat envaint els nostres teatres, influint marcadament en els nostres públics i arribant a imposar-nos un art jove i inexpert, violent i dur, i desproveït de sensibilitat i bellesa literària.

Aquest panorama és veritablement desolador. Les companyies de teatre creuen, a casa nostra, que no hi han obres dignes de representar-se i totes es veuen obligades a donar-nos teatre americà, que el públic acull favorablement i accepta amb entusiasme.

Considerem arribat ja el moment de fer un petit balanç i estudiar la qualitat i les formes renovadores d'aquesta allau amenaçadora, deixant per un altre moment les causes de la crisi que ofega el teatre autòcton.

Té valors positives aquest teatre importat? Mereix l'audiència que se li dona? Es pot considerar renovador? Nosaltres, amb sinceritat, hauríem de contestar negativament aquestes preguntes.

Hem vist una bona part de les obres al·ludides i totes elles ens apareixen mancades d'humanitat. Aquest és el primer tret que els fariem. Posseïdes d'un desig infantil de dir coses fortes, de descobrir nous horitzons i de presentar temes al roig-viu, cauen tot sovint en l'estridència, el fulletí i l'estirabot. La nostra sensibilitat es declara incompatible amb obres com el «Rèquiem» i «La gata damunt la teulada». Hem sofert, més que no pas hem gaudit, davant «Les bruixes de Salem», «Te i simpatia» i «La rosa tatuada». Sobre «Ana Christie» podríem dir que una escena viva en el tercer acte no pot salvar una obra repulsiva que en té quatre, i de la qual només envejàvem el privilegi de tractar assumptes semblants.

La darrera de Tennessee Williams, «La caiguda d'Orfeu», esperem no veure-la a Barcelona. Entra ja en el cercle manicomial. J. Lemarchand diu de les obres d'aquest autor que «són d'una lletjor aplicada, minuciosa, sense grandesa i perfectament mancades de significació».

Només salvaríem «Panorama damunt del pont», perquè hi hem trobat personatges i problemes europeus, nostres.

En general el llenguatge és descarat, estrident i repulsiu, deficient, sense bellesa literària, idees noves ni profunditat de pensament. No fa sentir ni pensar. Les escenes crues i descarnades juguen a cercar la violència, la insensatesa i l'impudor. Els temes són rebuscats en el llot i la immundícia.

El teatre deixa d'ésser una escola per a convertir-se en un conjunt de defectes, anormalitats, i ensenyaments innobles.

Respectem tots equets autors i els reconeixem la llibertat d'escriure a dins de llur país, si així els plau, però ens aixequem contra la invasió de teatre lleig i deshumanitzat que fa estralls en les nostres sales d'espectacle.

No ens fa por el teatre modern però sí l'estirabot delirant. Europa porta damunt de les seves espatlles el pes feixuc d'una cultura tres vegades milenària, i demanem als escriptors que al posar-se a escriure, ho tinguin sempre present en llurs consciències.

J. B. Xuriguera